

วิจัยอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ป้องกัน การลอกผลงาน

ทรงพันธ์ เจริมประยงค์
songphan.c@chula.ac.th

ARC OF
MEMORY

Behavioral
Research
Informatics

Disclaimer

- + ข้อความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ในการเสวนา/การบรรยายในครั้งนี้อาจไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในทางกฎหมายได้
- + ข้อคิดเห็นใด ๆ ในการเสวนาครั้งนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล มิได้เป็นข้อคิดเห็นของหน่วยงานหรือส่วนงานต้นสังกัดแต่อย่างใด

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอบทางวิชาการ

ประเด็นทางจริยธรรม

การละเมิดลิขสิทธิ์

ประเด็นทางกฎหมาย

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอกทางวิชาการ

ประเด็นทางจริยธรรม

- + ความรับผิดชอบ
- + ความซื่อสัตย์
- + ความมีเหตุผล
- + ความอดุสาหะ
- + ความยุติธรรม
- + ความเมตตากรุณา

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอกทางวิชาการ

คุ้มครอง

- + ความคิดที่เป็นต้นฉบับ (original idea)

การละเมิดลิขสิทธิ์

คุ้มครอง

1. “ความคิดที่ได้รับการแสดงออกหรือเผยแพร่” (expression of idea)
2. มีความเป็นต้นฉบับ (originality)
3. ได้รับความคุ้มครองตาม พรบ. ลิขสิทธิ์
4. ไม่ขัดกับกฎหมายอื่นใด

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอกทางวิชาการ

การละเมิดลิขสิทธิ์

งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม
นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม
โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง
งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดใน
แผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์
หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่า
งานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูป
แบบอย่างไร

(พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537)

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอกทางวิชาการ

การละเมิดสิทธิของ
ผู้สร้างสรรค์ความคิด

การละเมิดลิขสิทธิ์

การละเมิดสิทธิของ
เจ้าของผลงานอันมีลิขสิทธิ์

ความเหมือนและความแตกต่าง

ผู้สร้างสรรค์ (ผู้แต่ง)

- + มีส่วนร่วมในแนวคิดและการออกแบบงาน หรือ การจัดหา วิเคราะห์ ตีความข้อมูลสำหรับงานนั้น หรือพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ใช้เฉพาะในงานนั้น
- + ร่างผลงานหรือปรับแก้เชิงวิพากษ์ในประเด็น เนื้อหาทางวิชาการ
- + อนุมัติเวอร์ชันสุดท้ายก่อนส่งตีพิมพ์
- + ตกลงที่รับผิดชอบในทุกด้านของงาน โดยเฉพาะ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องหรือ บุรณาภาพในส่วนใดส่วนหนึ่งของงานหรือทั้งใหม่

(ICMJE, 2021)

เจ้าของลิขสิทธิ์

- 1) ผู้สร้างสรรค์ / ผู้สร้างสรรค์ร่วม
- 2) พนักงาน/ลูกจ้าง (เว้นแต่มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น)
- 3) ผู้ว่าจ้างโดยการรับจ้างบุคคลอื่น (เว้นแต่มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น)
- 4) ผู้ดัดแปลงในงานที่ได้ดัดแปลง
- 5) ผู้รวบรวมหรือประกอบเข้ากัน

(พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ 2537)

ความเหมือนและความแตกต่าง

สิทธิของผู้สร้างสรรค์

1. สิทธิในการได้รับการอ้างอิง
2. สิทธิในการใช้นามปากกาหรือชื่ออื่น
3. สิทธิที่มีต่อบูรณภาพของงาน (Integrity of work)

สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

1. ทำซ้ำหรือดัดแปลง
2. เผยแพร่ต่อสาธารณชน
3. ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรม คอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง
4. ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
5. อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้หรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

(พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ 2537)

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอบทางวิชาการ

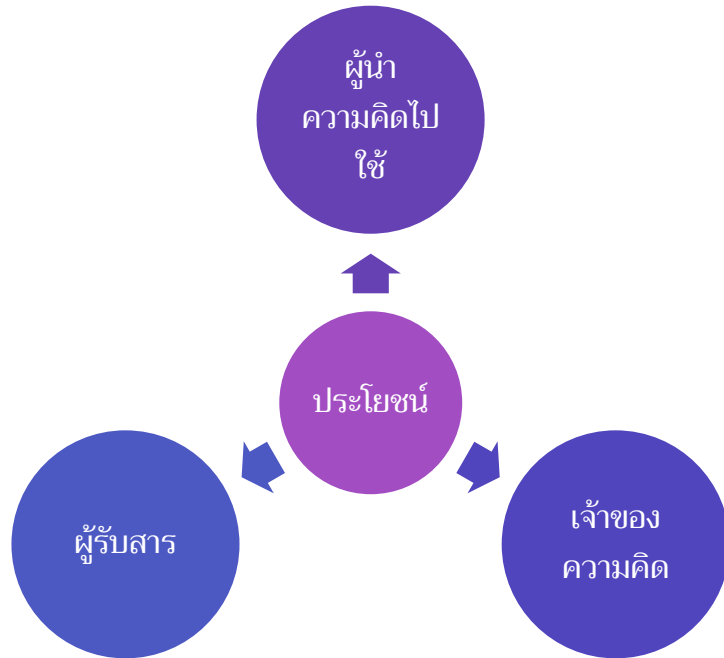
การนำความคิดของผู้อื่นไปใช้
หรือเผยแพร่โดยมีเจตนาหรือทำ
ให้ผู้รับสารเชื่อได้ว่าความคิดนั้น
เป็นของผู้เขียน

การละเมิดลิขสิทธิ์

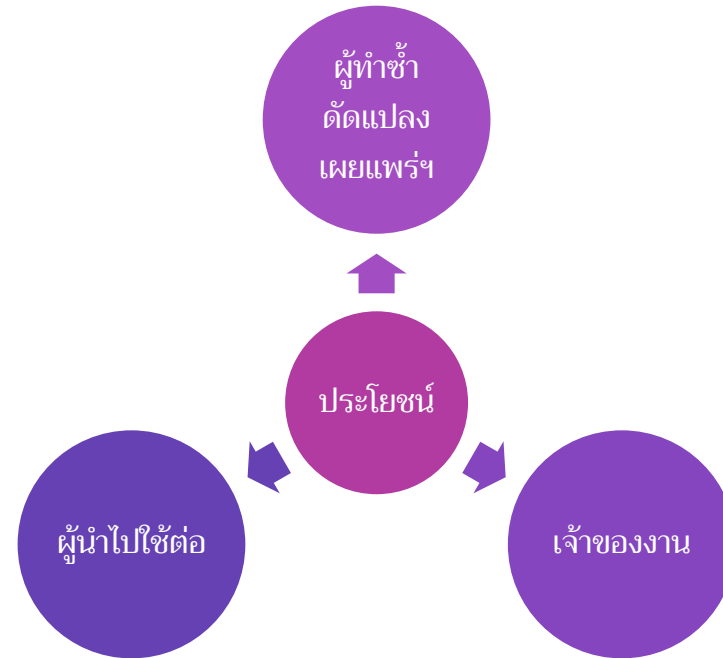
การละเมิดสิทธิอันเกี่ยวข้องกับ
ผลประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์

ความเหมือนและความแตกต่าง

การลักลอกทางวิชาการ

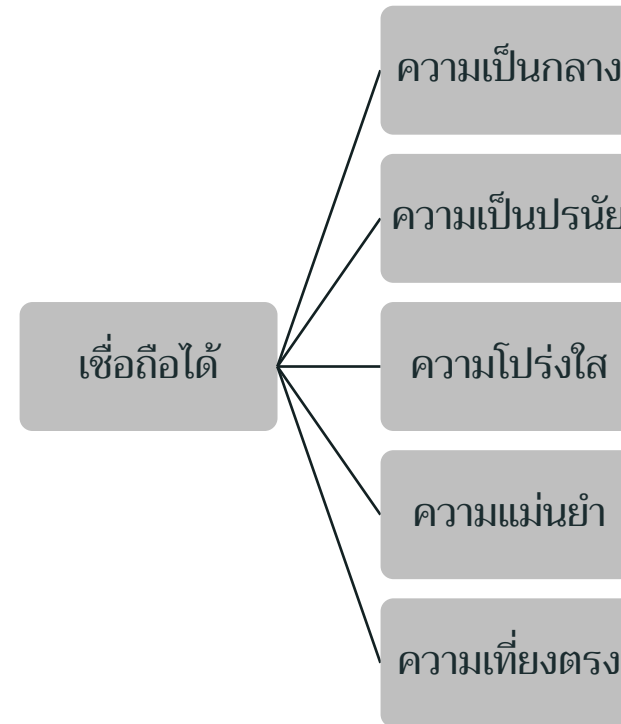
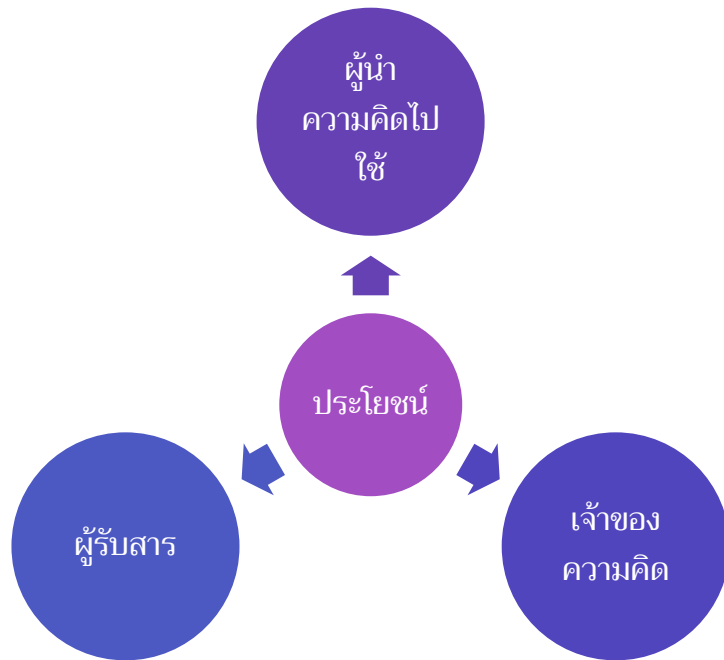

การละเมิดลิขสิทธิ์

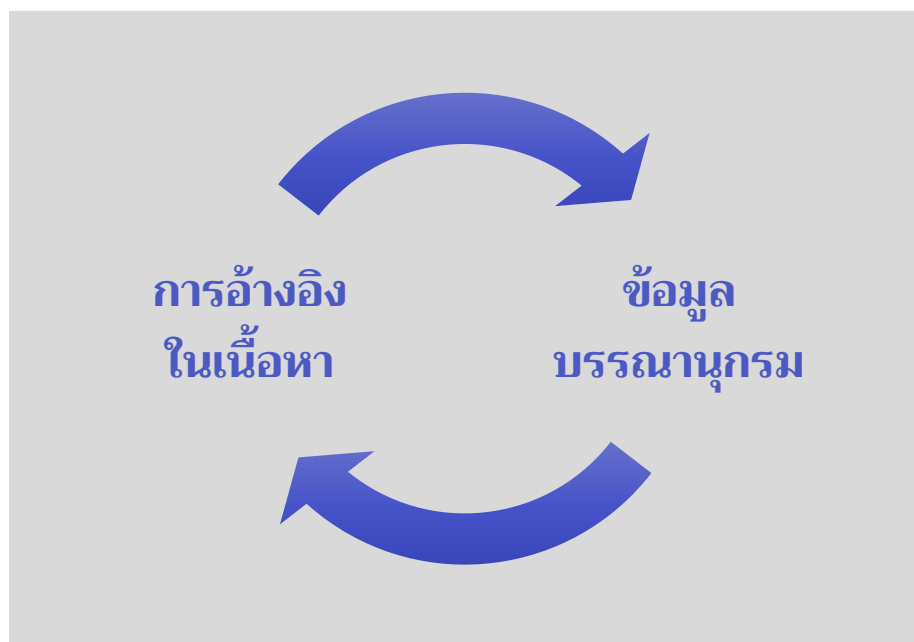
ความเหมือนและความแตกต่าง

การล้กลกทางวิชาการ

วิธีการป้องกัน

การลักลอบทางวิชาการ

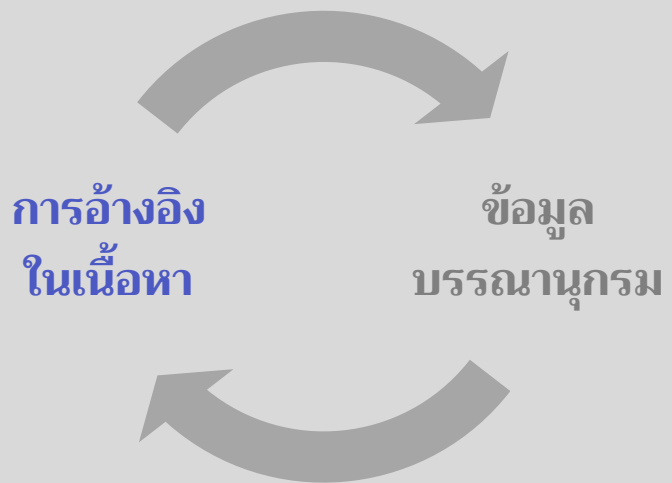

การละเมิดลิขสิทธิ์

1. การขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์
2. การเลือกใช้งานที่มีการอนุญาตแบบสาธารณะ (เช่น Creative Commons)
3. การเลือกใช้งานที่เป็น public domain
4. การใช้งานตามหลักการใช้งานที่เป็นธรรม

วิธีการป้องกัน

การลักลอบทางวิชาการ

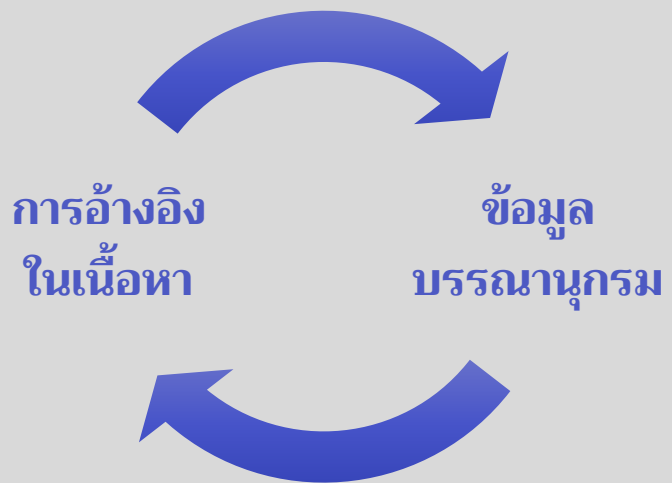

รูปแบบ

- การถอดความ
- การคัดลอก
- การสรุปความ

วิธีการป้องกัน

การลักลอบทางวิชาการ

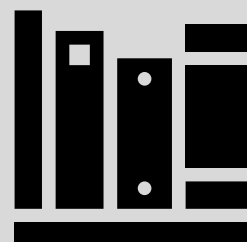

- เกี่ยวข้อง
- ถูกต้อง
- ครบถ้วน
- สม่่าเสมอ
- ชัดเจน

วิธีการป้องกัน

การลักลอบทางวิชาการ

การละเมิดลิขสิทธิ์

ความรู้ทั่วไป

วิธีการป้องกัน

การลักลอบทางวิชาการ

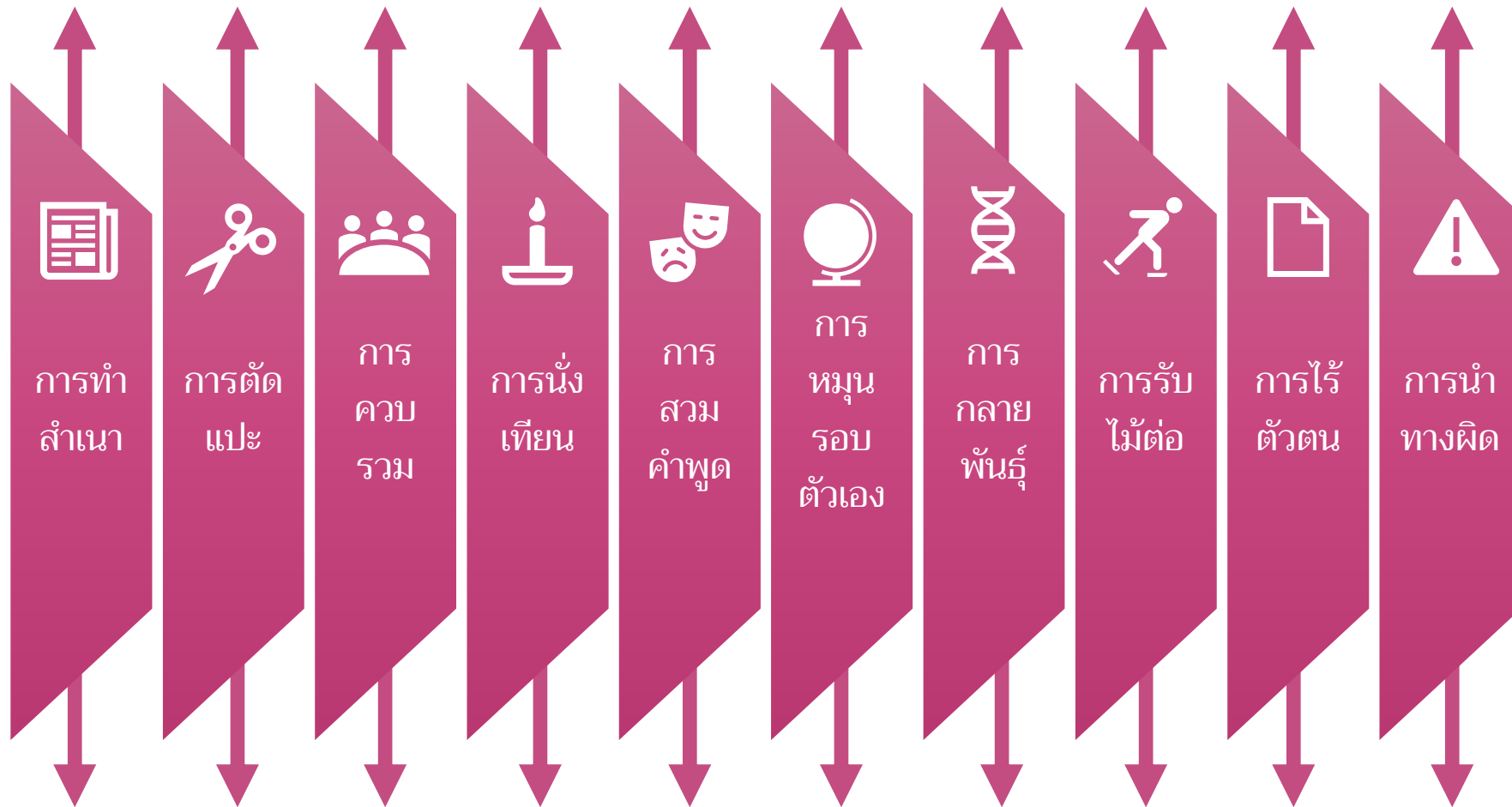
การละเมิดลิขสิทธิ์

โปรแกรม
ตรวจสอบการลัก
ลอบทางวิชาการ

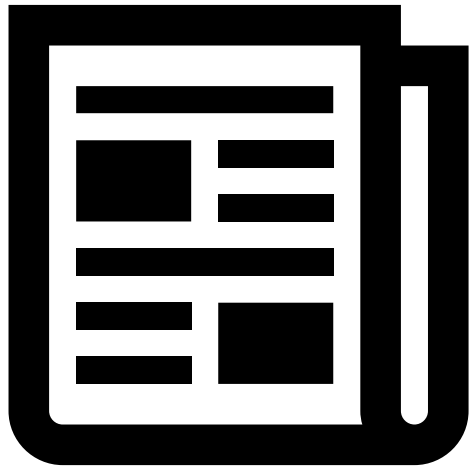
อักษรวิสุทธิ์
(<http://plag.grad.chula.ac.th>)

Turnitin
(<http://www.turnitin.com>)

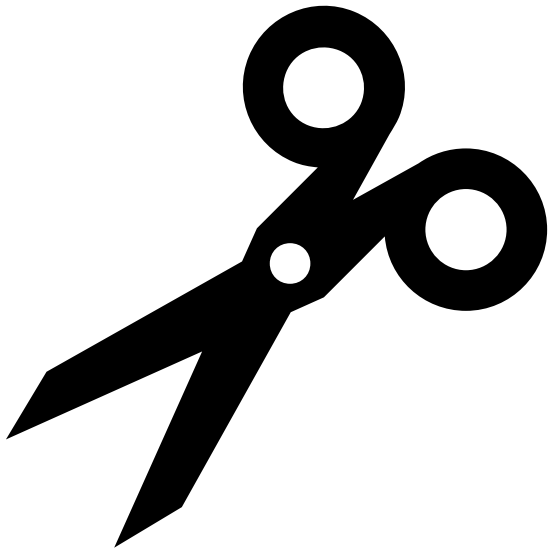
รูปแบบการอ้างอิงที่อาจเป็นประเด็นทางจริยธรรม

การทำสำเนา

- การนำผลงานที่ผู้อื่นสร้างสรรค์ขึ้นทั้งชิ้นงานมานำเสนอว่าเป็นงานที่ตนเองเป็นผู้สร้างสรรค์ หรือ
- การจ้างต่อให้ผู้อื่นทำให้ทั้งชิ้นหรือบางส่วนโดยไม่แจ้งให้ทราบ

การตัดแปะ

- การนำเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต้นทางมาใช้บางส่วน ทั้งคัดลอกหรือตัดแปลงเพียงเล็กน้อย
- ไม่ว่าการอ้างถึงแหล่งข้อมูลหรือไม่

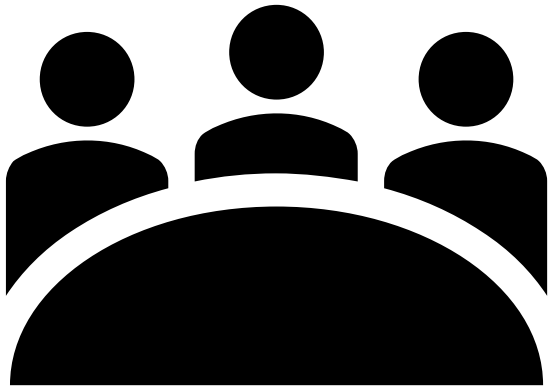
ต้นฉบับ

ผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของ “หมู!” กับ “ปลิง!” มาใช้เป็นคำเรียก คำว่า “หมู!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักกินอาหารมูมมาม เสียงดัง คนไทย ถือว่าการรับประทานอาหารมูมมามและเสียงดังเป็นผู้ไม่มีมารยาท ส่วนคำว่า “ปลิง!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักเอาเปรียบผู้อื่น

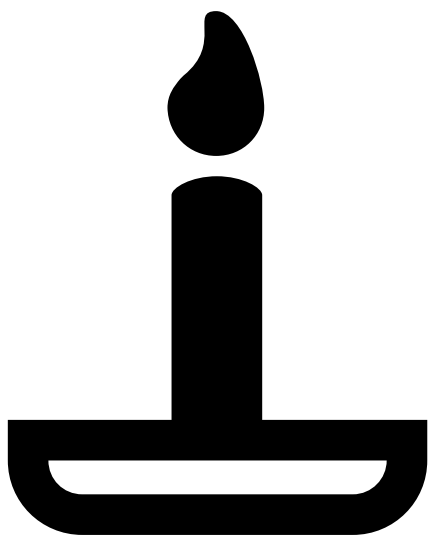
ตัวอย่าง การนำมาใช้

มีผู้ใช้ลักษณะการกินของ “หมู!” กับ “ปลิง!” มาใช้เป็นคำเรียก คำว่า “หมู!” คือการเรียกผู้ที่มักทานอาหารมูมมาม เสียงดัง **สังคมไทย** ถือว่าการ**รับประทาน**อาหารมูมมามและเสียงดังเป็นการ**ไม่เคารพ**มารยาท ส่วน**คำว่า** “ปลิง!” ใช้เรียกผู้ที่มักเอาเปรียบผู้อื่น

การควมรวม

- การนำข้อความจากหลายแหล่งมา คัดลอก ถอดความหรือสรุปความ แล้วเรียบเรียงปนกันไปมาให้เสมือน หนึ่งว่าเป็นความคิดของตนเอง และ
- ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล

การนั่งเทียนเขียน

- การอ้างอิงเนื้อหาที่ไม่มีอยู่จริง หรือ
- การสร้างข้อมูลบรรณานุกรมที่ไม่มีอยู่จริงขึ้นมา หรือ
- การอ้างอิงที่ขาดบริบทหรือการตีความที่ไม่ตรงกับเจตนารมณ์หรือบริบทที่เจ้าของแหล่งข้อมูลกำหนด

การสวมคำพูด

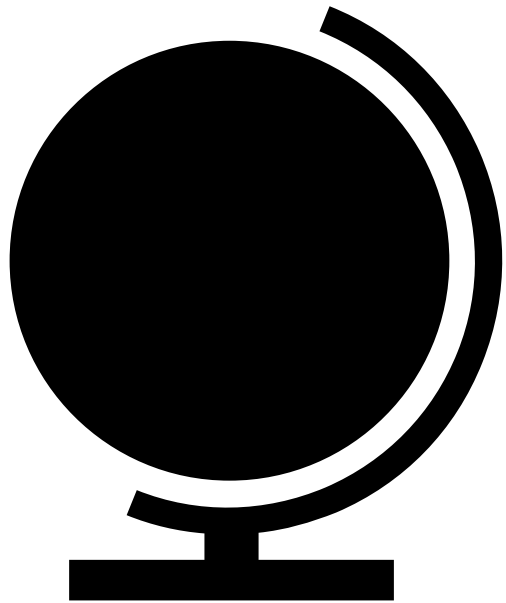
- + การเรียบเรียงเนื้อหาที่ถอดความจากต้นแหล่งหลายแหล่ง รวมถึงความคิดของตนเอง ปนกันไปมา จนทำให้ผู้อ่านคิดว่าเป็นเรื่องเดียวกันหรือมาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน
- + การปะปนระหว่างการถอดความและการคัดลอก

ต้นฉบับ

ผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของ “หมู!” กับ “ปลิง!” มาใช้เป็นคำเรียก คำว่า “หมู!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักกินอาหารมูมมาม เสียงดัง คนไทย ถือว่าการรับประทานอาหารมูมมามและเสียงดังเป็นผู้ไม่มีมารยาท ส่วนคำว่า “ปลิง!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักเอาเปรียบผู้อื่น

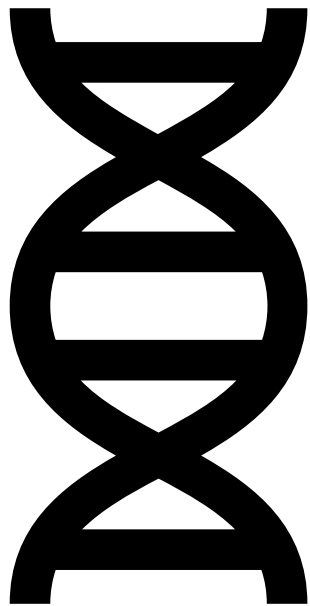
ตัวอย่าง การนำมาใช้

ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2556) กล่าวว่า “หมู!” เป็นหนึ่งในคำที่ใช้เรียกคนโดยเปรียบเทียบจากลักษณะการกิน กล่าวคือ คำว่า “หมู!” ใช้แทนการทานอาหารอย่างตะกละตะกลาม **ทั้งนี้การใช้คำดังกล่าวมักจะใช้ในกลุ่มเพื่อนสนิทมากกว่าการใช้อย่างเป็นทางการ**

การหมั่นรอบตัวเอง

การอ้างอิงผลงานของตนเองมากเกินไป

การกลายพันธุ์

- การนำผลงานเดิมของตนเองที่เคยเผยแพร่มาแล้วเผยแพร่ซ้ำ (ไม่ว่าจะดัดแปลงงานเล็กน้อยเพียงใด) และ
- ไม่แจ้งให้ผู้อ่านทราบว่าเคยเผยแพร่ในแหล่งอื่นมาแล้ว

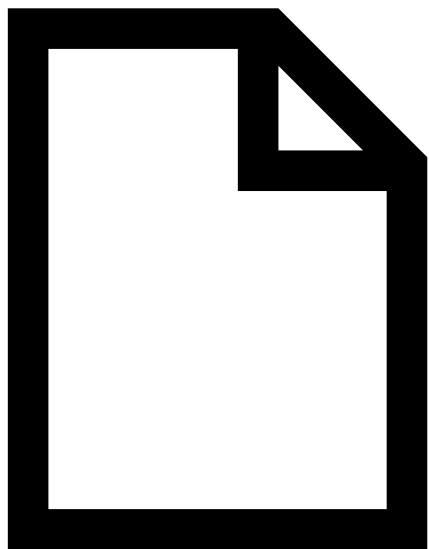

การรับไม้ต่อ

การอ้างถึงในโดยไม่มีเหตุจำเป็น เช่น

(Smith, 2015 cited in Bethlon, 2017)

การไร้ตัวตน

- เรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยไม่มีการตีความ วิพากษ์ วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ หรือ
- ตีความ วิพากษ์ วิเคราะห์หรือสังเคราะห์แล้วแต่ยังมีความเหมือนแหล่งข้อมูลอยู่

การนำทางผิด

- การให้ข้อมูลบรรณานุกรมผิด หรือ
- ข้อมูลบรรณานุกรมบางองค์ประกอบขาดหายไป

วิธีการป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ (ข้อยกเว้นเฉพาะกลุ่ม)

- 1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- 2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท
- 3) ตีพิมพ์ วิจัย หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- 4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- 5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- 6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- 7) ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร
- 8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

วิธีการป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ (ข้อยกเว้นเฉพาะกลุ่ม)

บรรณารักษ์

- 1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- 2) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

วิธีการป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ (การใช้งานที่เป็นธรรม)

หลักการการใช้งานที่เป็นธรรม

- 1) ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และ
- 2) ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

(e.g., Berne Convention, Article 9, 1967; TRIPs, Article 13, 1996)

วิธีการป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ (การใช้งานที่เป็นธรรม)

แนวทางการพิจารณาการใช้งานที่เป็นธรรม

- 1) วัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้งานลิขสิทธิ์
 - ไม่เป็นไปเพื่อหากำไร
 - ไม่มีเจตนาทุจริต
 - ก่อประโยชน์แก่สังคม
- 2) ลักษณะของงานอันมีลิขสิทธิ์
 - ระดับความคิดสร้างสรรค์
 - โฆษณา/ตีพิมพ์แล้วหรือไม่
- 3) ปริมาณและเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญที่ถูกนำไปใช้เมื่อเทียบกับเนื้อหาทั้งหมด
- 4) ผลกระทบต่อตลาดหรือมูลค่าของงานอันมีลิขสิทธิ์

วิธีการป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์

http://www.ipthailand.go.th/images/781/manual_copyright.pdf

http://www.ipthailand.go.th/images/781/_29082560.pdf